

DOI 10.37491/UNZ.109.4
УДК 340.15(510)"19/20":327(477)

Надія СТЕНЬГАЧ¹

ГЕОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОГО КИТАЮ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ ТА ЇХНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Здійснено комплексний аналіз стратегій Китайської Народної Республіки, спрямованих на досягнення світового лідерства в умовах трансформації сучасного міжнародного порядку. Дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході та охоплює економічний, технологічний, геополітичний, безпековий та ідеологічний виміри глобальної політики КНР. Обґрунтовано, що китайська модель посилення міжнародного впливу має системний і довгостроковий характер та поєднує елементи державного стратегічного планування, ринкових механізмів і цілеспрямованої зовнішньої експансії. На основі аналізу стратегічних документів КНР, звітів провідних аналітичних центрів, статистичних і моніторингових даних, а також сучасних наукових публікацій, показано, що Китай реалізує багатовимірну стратегію глобального впливу. В економічній сфері стратегія «подвійного обігу» спрямована на одночасне зміцнення внутрішнього ринку та розширення зовнішніх економічних зв'язків, що закріплює КНР як одного з ключових акторів у глобальних ланцюгах створення доданої вартості. Особливу роль у цій стратегії відіграє ініціатива «Один пояс, один шлях» (Belt and Road Initiative), яка розглядається не лише як транспортно-інфраструктурний проект, а й як інструмент формування гео економічного та політичного впливу Китаю на

¹ кандидатка історичних наук, доцентка, професорка кафедри теорії держави і права, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, nadiya.stengach@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7011-4263>.

Азію, Африку, Європу та Латинську Америку. У технологічній сфері КНР демонструє суттєве просування в критично важливих галузях, зокрема: у сфері штучного інтелекту, телекомунікацій п'ятого покоління та нових енергетичних технологій. Окрему увагу приділено аналізу сучасного стану відносин між КНР та Європейським Союзом, які характеризуються поєднанням економічної взаємозалежності та стратегічного суперництва, що зростає. Показано, що ЄС дедалі частіше розглядає Китай не лише як торговельного партнера, а й як системного конкурента та джерело стратегічних викликів у сферах технологій, інвестиційної безпеки й нормативного впливу, що формує новий контекст взаємодії. Досліджуються наслідки зростання глобального впливу Китаю для України. Доведено, що еволюція відносин КНР з ЄС та фрагментація світової економіки створюють для України як ризики, так і можливості. З одного боку, Україна має зберігати курс на європейську інтеграцію та стратегічне партнерство зі США, з іншого — адаптувати зовнішньоекономічну політику до зростаючої ролі Китаю у глобальних ланцюгах постачання та міжнародній торгівлі. Підкреслюється, що сучасні геополітичні стратегії КНР є довгостроковим проектом, який поступово трансформує правила міжнародної політики, економіки та безпеки. Обґрунтовується необхідність подальших системних досліджень цієї проблематики з метою формування зваженої державної політики України та адаптації національних стратегій до динамічних змін міжнародного середовища.

Ключові слова: світове лідерство, зовнішня політика Китаю, міжнародна безпека, трансформація світового порядку, національні інтереси України.

Вступ. На початку ХХІ ст. міжнародна система вступила у фазу глибоких і взаємопов'язаних трансформацій, що охоплюють сферу міжнародної політики, глобальної економіки, системи безпеки та ідеологічні засади світового порядку. Одним із ключових чинників цих змін є стрімке зростання ролі Китайської Народної Республіки та її цілеспрямоване прагнення до статусу глобального лідера. У цьому контексті дослідження стратегій КНР виходить за межі суто академічного інтересу й набуває важливого прикладного значення для аналізу сучасних і майбутніх тенденцій розвитку міжнародних відносин.

За останні десятиліття Китай трансформувався з регіонального актора на одну з провідних держав світу, здатну суттєво впливати на глобальні економічні, політичні та безпекові процеси. КНР посідає друге місце у світі за номінальним обсягом валового внутрішнього продукту та перше — за паритетом купівельної спроможності, відіграє центральну роль у глобальних ланцюгах створення доданої вартості, контролює значну частину стратегічних ресурсів і дедалі активніше впливає на формування правил міжнародної торгівлі та інвестиційної діяльності. Без розуміння економіч-

ної логіки та стратегічних пріоритетів Китаю неможливо адекватно оцінити сучасні процеси глобалізації, а також напрямки її подальшої еволюції.

Водночас зростання КНР супроводжується формуванням альтернативної моделі міжнародного порядку, що істотно відрізняється від західної ліберально-демократичної парадигми. Йдеться про поєднання авторитарного політичного управління, значної ролі держави у стратегічних секторах економіки та прагматичної зовнішньої політики, орієнтованої передусім на реалізацію національних інтересів, а не на просування універсалістських цінностей. Відбувається поступове формування порядку, в якому принципи суверенітету, невтручання та технологічного контролю стають важливішими за ліберальні стандарти прав людини та демократичні цінності. У цьому контексті китайський підхід розглядається не як регіональна альтернатива, а як системна пропозиція нової архітектури глобального управління.

Посилення позицій КНР супроводжується формуванням специфічної моделі поєднання цифрової модернізації з розширеним державним контролем, яку в сучасній науковій літературі окреслюють як «цифровий авторитаризм». Йдеться про використання штучного інтелекту, систем відеоспостереження, великих даних та алгоритмічного управління як інструментів не лише економічного розвитку, а й політичного моніторингу та соціального управління. Експорт відповідних технологій і управлінських рішень посилює міжнародну привабливість китайської моделі для держав із авторитарними або гібридними режимами та сприяє поширенню альтернативних стандартів цифрового врядування. Аналіз цієї моделі є важливим для розуміння того, наскільки вона може стати привабливою для інших держав і які наслідки це матиме для міжнародного права, принципів суверенітету, прав людини та глобального управління загалом. Також варто зазначити, що китайські амбіції безпосередньо впливають на глобальне суперництво великих держав, передусім між КНР і США. Ця системна конкуренція дедалі частіше визначає логіку міжнародних відносин, формує нові альянси, провокує торговельні та технологічні війни. Дослідження прагнення Китаю до світового лідерства також дозволяє глибше осмислити, чи рухається міжнародна система в напрямі нової біполярності, чи до складнішої багатопольярної конфігурації, а також якою буде роль середніх і малих держав у цій системі.

Актуальність обраної теми зростає в умовах кризи традиційних міжнародних інституцій і механізмів глобального управління. Китай дедалі активніше намагається реформувати або обходити наявні формати міжнародної взаємодії, створюючи альтернативні фінансові інститути, інфраструктурні платформи та регіональні формати співпраці. Одночасно китайський наратив «інклюзивного глобального управління» зазвичай подається як вимога зробити міжнародні інституції та правила «більш справедливими» й репрезентативними для країн, що розвиваються, із центральною роллю ООН та відмовою від «гегемонії» й односторонніх санкцій.

У практичному вимірі цей дискурс працює як легітимація розширення китайського впливу через великі ініціативи (економічні та безпекові), де Пекін позиціонує себе «постачальником» розвитку/стабільності та водночас просуває альтернативні підходи до норм і стандартів міжнародної взаємодії. Такі процеси ставлять під сумнів ефективність післявоєнної системи міжнародних відносин і зумовлюють необхідність наукового аналізу того, чи сприятиме зростання впливу КНР підвищенню глобальної стабільності, чи, навпаки, — поглибленню міжнародних протиріч і конкуренції між провідними центрами сили.

Особливої практичної ваги ця проблематика набуває для держав, які не належать до кола великих світових гравців, зокрема, для України. Позиція Китаю щодо міжнародних конфліктів, принципів суверенітету та територіальної цілісності, а також його роль у формуванні альтернативних центрів впливу безпосередньо впливають на глобальну реакцію на збройну агресію, санкційні режими та механізми колективної безпеки. Усвідомлення логіки китайської зовнішньої політики та геоекономічної стратегії дає змогу більш зважено оцінювати ризики й можливості для України, формувати прагматичні підходи у зовнішній політиці та адаптувати національні стратегії до динамічних змін міжнародного середовища.

Авторка свідомо не торкається проблеми американо-китайського протистояння в боротьбі за світову гегемонію, оскільки це тема окремого наукового дослідження.

Метою статті є дослідження стратегій сучасного Китаю, спрямованих на досягнення світового лідерства, а також аналіз ролі ініціативи «Один пояс і один шлях» у контексті теорії міжнародних відносин з оцінкою її геополітичних, економічних перспектив і стратегічних наслідків для України.

У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів**, зокрема: історико-правовий, статистично-порівняльний методи та елементи соціологічного моделювання, — що дозволило проаналізувати масові й повторювані феномени в розвитку міжнародних процесів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що здійснено цілісний міждисциплінарний аналіз стратегій Китайської Народної Республіки з позицій поєднання геоекономічного, геополітичного та технологічного підходів; ініціативу «Один пояс, один шлях» розглянуто не лише як інфраструктурний проект, а як елемент довгострокової стратегії трансформації глобального управління; системно проаналізовано наслідки зростання глобального впливу КНР для України.

Практична значущість результатів дослідження: отримані висновки можуть бути використані під час формування зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної стратегії України; результати дослідження можуть слугувати теоретичною основою для подальших наукових розвідок у сфері міжнародних відносин, безпеки та глобального управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання геостратегії Китаю в міжнародному середовищі є одним із актуальних у наукових дослідженнях. Геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю привертають увагу багатьох як закордонних, так і українських науковців та спонукають їх до нових досліджень у цій сфері.

Тематика дослідження через новизну і відносно нещодавню появу ініціативи «Пояс, шлях» (BRI) є недостатньо розробленою. Проте варто зазначити, що наукова література з ініціативи «BRI» з кожним роком значно збільшується — з окремим міждисциплінарним обсягом досліджень з цієї ініціативи, її цілей та наслідків. Констатується той факт, що дослідники вивчають динамічні зміни в розвитку ініціативи «BRI», враховуючи чимало змін, які вона вже зазнала, особливо щодо розширення географічного охоплення, на кшталт участі та спрямованості інвестицій. Багато дослідників розглядають трансконтинентальну ініціативу як «велику стратегію» Китаю, яка вплине на розвиток глобальної інфраструктури або навіть на міжнародний порядок, що формується. Серед цієї категорії вчених необхідно зазначити таких авторів, як: О. Анаргіру, Н. Берман, Дж. Воллес, М. Гольц, Д. Клінгер, Ю. Лі, Дж. Макбрайд, М. Мілер, С. Моріс, Г. Олівера, Дж. Портеланс, Г. Сундквіст, С. Фредерік, Дж. Харлі, Е. Чацкі, С. Чжан, Г. Шоу [1–10] та інші.

Більшість китайських науковців стверджують, що BRI принципово відрізняється від колоніальної експансії Європи, а також від новішого плану Маршалла, і що однією з переваг BRI є її потенціал зробити світ в цілому та Європу зокрема більш незалежними від США (В. Вень, Е. Вонг, К. Лау, Я. Лю, С. Цуй, Р. Ху, Ф. Чанг) [11–14].

Вітчизняні науковці, серед яких О. Аксьонова, В. Кошійка, В. Осадчук, О. Рогач, О. Яценко [15; 16], аналізували різні аспекти економічного протистояння США і Китаю, його вплив на світову торгівлю, економіки окремих держав, геополітичну ситуацію та стратегії реагування, що стало теоретичною базою для подальших досліджень у цій сфері. Питання формування засад зовнішньої політики, перспективи та нові сценарії розвитку зовнішньополітичного курсу Китаю досліджували Р. Божок, С. Бульбенюк, Б. Голянич, Д. Лікарчук, А. Маліка, В. Омельченко, М. Фесенко [17–22]. Один із провідних українських синологів В. Кіктенко зауважив: «Сьогодні геоекономіка Китаю трансформує світову політику, оскільки китайська економічна міць конвертується в міжнародний політичний вплив» [23, с. 52–53]. А. Артьомова, І. Давидова, С. Захарін, М. Волосюк, А. Трофимчук, І. Уварова [24–26] вважають, що участь у проекті «Один пояс, один шлях» може стати для України вагомим ресурсом розвитку та модернізації відповідних галузей української економіки, поштовхом до відновлення позицій на світових ринках.

Експерти Українського інституту майбутнього підкреслюють, що Китай не є нейтральним актором у глобальній політиці, а його стратегічне партнерство з Росією опосередковано впливає на безпекову ситуацію в Європі [27]. Дослідження українських аналітиків Центру Разумкова також

акцентують увагу на тому, що посилення КНР може призвести до послаблення ролі міжнародного права та принципу суверенітету, що є особливо небезпечним для держав, які зазнали збройної агресії [28].

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні реформи в Китайській Народній Республіці розпочалися у 1978 році за керівництва Ден Сяопіна як відповідь на системну економічну стагнацію, спричинену тривалим домінуванням маоїстської доктрини «класової боротьби» в межах марксистської ідеології. Упродовж останніх десятиліть ХХ століття Китаю вдалося здійснити масштабну трансформацію соціально-економічної моделі, що забезпечило його вихід на позиції однієї з провідних економік світу. Зміцнення внутрішнього економічного потенціалу створило передумови для активізації зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної діяльності КНР [29, с. 199].

Важливим інструментом реалізації цієї стратегії стала ініціатива «Go Global» («Go Out»), започаткована в 1999 році, метою якої було стимулювання вивезення капіталу за кордон, диверсифікація джерел сировинних ресурсів та розширення ринків збуту для китайських товарів [15, с. 114]. Реалізація цієї політики сприяла формуванню стабільних каналів постачання сировини до Китаю, забезпечила китайським компаніям доступ до нових ринків і прискорила їхню інтеграцію у світову економіку, підвищивши рівень міжнародної конкурентоспроможності [9].

На початковому етапі ініціатива розглядалася керівництвом КНР переважно як механізм вирішення внутрішніх економічних дисбалансів та інструмент розвитку відносин із країнами Південно-Східної Азії. Проте з часом вона набула чітко вираженого зовнішньополітичного виміру. Показовим є зростання обсягів прямих китайських інвестицій за кордон: з менш ніж 1 млрд дол. США у 2000 році до 135 млрд дол. США у 2015 році [5]. Така динаміка свідчить про поступову інституціоналізацію зовнішньоекономічної експансії КНР як елемента державної стратегії.

У період керівництва Ху Цзіньтао (2004–2012 рр.) в академічному та політичному дискурсі Китаю активізувалися розробки концепції перетворення КНР на велику світову державу. Хоча масштабні антикризові стимули дозволили стабілізувати внутрішній попит у короткостроковій перспективі, досягнення структурної трансформації та довгострокової стійкості економічного зростання виявилось неможливим без стимулювання зовнішнього попиту та поглиблення інтеграції у глобальні ринки [13, с. 140].

Найбільш виразні зміни в зовнішньополітичному та економічному курсі Китаю відбулися за керівництва Сі Цзіньпіна. Після його приходу до влади у листопаді 2012 року спостерігається посилення внутрішньопартійного контролю та централізації ухвалення рішень, що супроводжувалося затвердженням у 2013 році масштабного семирічного плану реформ [11]. У 2018 році обсяг китайської економіки перевищив 90 трлн юанів, що закріпило за КНР статус другої економіки світу. Паралельно було запропоновано концепцію «Китайської мрії» як ідеологічну рамку національного відродження, ключовим елементом якої стало прагнення Китаю до активної ролі у глобальній геополітиці [11].

Кульмінацією цього курсу стало проголошення у 2013 році ініціативи «Економічний пояс Шовкового шляху та Морський шовковий шлях XXI ст.», яка згодом отримала назву «Один пояс і один шлях» (OBOR, з 2016 року — Belt and Road Initiative, BRI). Ініціатива була вперше представлена під час державних візитів Сі Цзіньпіна до Казахстану та Індонезії у 2013 році і швидко набула статусу центрального елемента зовнішньоекономічної стратегії КНР [17]. Її концептуальна рамка ґрунтується на п'яти взаємопов'язаних напрямках: координації політики, розвитку інфраструктурної сполученості, лібералізації торгівлі, фінансовій інтеграції та поглибленні соціальних взаємодій [14, с. 5].

З економічного погляду, BRI спрямована на оптимізацію транспортування сировини та товарів між Східним Китаєм, регіонами Середземномор'я, Перської затоки та Індійського океану. За наявними оцінками, реалізація ініціативи потенційно охоплює 4,4 млрд осіб та близько 29 % світового ВВП, що надає їй безпрецедентного гео економічного масштабу [5]. Просторова конфігурація BRI поєднує сухопутні маршрути через внутрішні райони Євразії з морськими шляхами, а з 2017 року — також включає арктичний маршрут, що має стратегічне значення для північно-східних провінцій Китаю [15, с. 120–121].

Водночас китайська сторона послідовно наголошує на відкритому характері ініціативи та відсутності обмежень щодо участі, підкреслюючи її відмінність від історичних торговельних моделей. Уже у 2013 році до потенційних країн-учасниць було віднесено 64 держави Азії, Європи та Африки [15, с. 122], а до середини 2021 року КНР підписала понад 200 документів про співпрацю в рамках BRI зі 140 країнами та 32 міжнародними організаціями [15, с. 122].

Фінансово-інституційне забезпечення ініціативи було підкріплене створенням у 2016 році Азіатського банку інфраструктурних інвестицій зі статутним капіталом у 100 млрд дол. США, а також Фонду Шовкового шляху обсягом 40 млрд дол. США [8]. Сукупність цих механізмів дозволила Китаю запропонувати альтернативну модель фінансування розвитку, що зменшує залежність країн-реципієнтів від західних фінансових інститутів і водночас розширює політичний вплив Пекіна, особливо в країнах Глобального Півдня [2, с. 21–22; 23, с. 46].

У геополітичному вимірі BRI розглядається як інструмент «дипломатії великої держави», що знаменує відхід КНР від попередньої стратегії «*hide and bide*» на користь більш активної та напористої міжнародної поведінки [29, с. 200; 23, с. 43]. Цей підхід отримав подальше концептуальне оформлення у виступах Сі Цзіньпіна на XIX [30] та XX з'їздах КПК, де BRI була інтегрована в ширшу ідею формування «нового типу міжнародних відносин» та «спільноти зі спільним майбутнім для людства» [17].

Одним із найбільш відчутних регіональних наслідків реалізації BRI стало зростання впливу Китаю в Центральній Азії [31]. Інфраструктурні та енергетичні проекти, зокрема будівництво газопроводів до Китаю, суттєво зменшили залежність країн регіону від російської транзитної інфраструктури, водночас посиливши економічну асиметрію у відносинах із Пекіном,

особливо у випадку Туркменістану [32, с.106–107]. Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році ці тенденції набули додаткового імпульсу, сприяючи перерозподілу геополітичного впливу на користь КНР [32, с. 111–112].

Водночас ініціатива BRI залишається предметом критики. У наукових і політичних колах поширена концепція «боргової пастки», відповідно до якої окремі країни-учасниці стикаються з надмірним борговим навантаженням і ризиком втрати контролю над стратегічною інфраструктурою, як це продемонстрував кейс порту Хамбантота у Шрі-Ланці [4]. У відповідь Пекін посилює комунікацію щодо мирного розвитку та взаємовигідної співпраці, доповнюючи економічні інструменти активною культурною та публічною дипломатією [13, с. 32–33].

Одним із найбільш значущих геополітичних наслідків реалізації Ініціативи BRI стало посилення впливу Китайської Народної Республіки в Центральній Азії та Африці — регіонах, які упродовж тривалого часу перебували в орбіті домінантного впливу Росії, Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу. Ініціатива «Один пояс і один шлях» надала Китаю можливість частково обійти традиційні міжнародні фінансові інституції, у яких провідну роль відіграють західні країни, запропонувавши альтернативні механізми інвестування з менш жорсткими політичними умовами [30]. Зокрема, низка африканських держав, які історично стикалися з обмеженнями, пов'язаними з умовністю західної фінансової допомоги, позитивно сприйняли китайські інвестиції в інфраструктурні проекти — від залізничних магістралей до морських портів [30]. Попри те, що такі інвестиції сприяють економічному розвитку, вони одночасно посилюють політичний вплив КНР у відповідних регіонах, оскільки країни-реципієнти дедалі більше залежать від китайського фінансування, технологій та управлінського досвіду [4].

Починаючи з 2021 року, в зовнішньополітичному дискурсі керівництва КНР дедалі більшої ваги набули нові концептуальні ініціативи, зокрема: «Спільнота спільного майбутнього для людства», «Ініціатива глобального розвитку» та «Ініціатива глобальної безпеки», — які стали ключовими наративами у промовах голови КНР Сі Цзіньпіна [20, с. 144–145]. Концепція «Спільноти спільного майбутнього для людства» була вперше представлена Сі Цзіньпіном на Всесвітньому економічному форумі в Давосі у 2017 році та згодом інтегрована до кількох резолюцій Генеральної Асамблеї ООН 72-ї сесії. У межах цієї ініціативи наголошується на пріоритеті взаємовигідної співпраці та формуванні багатопольярного світового порядку як основи сучасної міжнародної політики Китаю [20, с. 144]. «Ініціативу глобального розвитку» Сі Цзіньпін представив у 2021 році на Генеральній Асамблеї ООН як китайську пропозицію щодо прискорення реалізації Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року [20, с. 144]. Водночас «Ініціатива глобальної безпеки», оголошена у квітні 2022 року, вже в умовах повномасштабної війни Росії проти України, акцентувала увагу на принципах державного суверенітету та неділимості безпеки [20, с. 145].

Проведення третього Форуму BRI 17–18 жовтня 2023 року в Пекіні засвідчило подальшу еволюцію китайського підходу до просування власного бачення глобального розвитку. У своїй промові Сі Цзіньпін закликав до формування мирного та неконфліктного міжнародного середовища, рішуче відкинувши практики економічного примусу та блокової конфронтації. Зокрема, він наголосив, що Китай «відкидає односторонні санкції, економічний примус, роз'єднання та розрив зв'язків» [20, с. 145]. У межах форуму було окреслено вісім ключових напрямів подальшої співпраці, серед яких розвиток багатомісних мереж зв'язків, підтримка відкритої економіки, практична економічна взаємодія, «зелений» розвиток, наукові інновації, суспільні комунікації, вдосконалення систем оцінювання та поглиблення багатостороннього співробітництва [20, с. 145].

У контексті BRI Центральна Азія позиціонується Китаєм як стратегічно важливий транзитний вузол і ключовий регіон для міжрегіональної торгівлі, інвестицій та розвитку інфраструктури [10]. Після здобуття незалежності країни Центральної Азії успадкували енергетичну інфраструктуру радянського періоду, а експорт вуглеводнів із Казахстану, Туркменістану та Узбекистану здійснювався переважно транзитом через територію Росії [30]. Активна участь Китаю в регіоні поступово послабила цю монополію. Пекін закріпив за собою статус одного з провідних енергетичних гравців у Центральній Азії завдяки будівництву трьох газопроводів, що з'єднали регіон із Китаєм та почали функціонувати з 2009 року. Реалізація цих проєктів зменшила надмірну залежність країн Центральної Азії від російської енергетичної інфраструктури [23, с. 49]. Водночас для Туркменістану така співпраця призвела до майже повної залежності від Китаю, оскільки Росія та Іран припинили закупівлю туркменського газу в 2016 та 2017 роках відповідно, фактично залишивши КНР єдиним ключовим покупцем [32, с. 105]. Казахстан використав інвестиції Ініціативи «Один пояс і один шлях» для будівництва нових залізничних ліній та дорожніх мереж, що з'єднують Західний Китай з Європою, включаючи такі значні проєкти, як залізниця Алмати-Хоргос, яка значно покращила ефективність перевезень з Китаю до Європи та скоротила час перевезення. Це не лише сприяло розвитку торгівлі та економіки Казахстану, а й позиціонувало його як торговельний та логістичний центр у Центральній Азії. Узбекистан та Киргизстан посилити свою торгівлю із сусідніми країнами завдяки покращенню транспортної інфраструктури [33, с. 169–170]. Якщо для Казахстану та Туркменістану КНР — це життєво важливий енергетичний партнер, то для менш впливових країн регіону, Таджикистану та Киргизстану, це економічний рятівний круг. Їхні лідери залежать від китайських фірм у будівництві національних транспортних та енергетичних мереж, що фінансуються переважно за рахунок дешевих кредитів від власних китайських банків. Китайські фірми побудували дві нові автомагістралі з Кашгара до Киргизстану, а також дорогу, яка з'єднає північ і південь цих країн [3, с. 68–69].

Після суттєвого погіршення позицій Росії внаслідок повномасштабного вторгнення в Україну перспектива подальшого посилення китайського впливу в Центральній Азії стала ще більш імовірною. Це дає підстави

говорити про процес перебалансування сил між провідними акторами в регіоні, що характеризується відносним зниженням ролі Росії та зростанням значення Китаю як одного з ключових геополітичних факторів [32, с. 106–107]. Казахстанські політичні аналітики також відзначають зміну регіонального балансу. Зокрема, директор Центру центральноазіатських досліджень університету КІМЕП Наргіс Касенова вказує, що анексія Криму послабила позиції Росії, тоді як Китай дедалі частіше сприймається як більш прийнятний партнер, який не втручається у внутрішні справи та уникає нав'язування політичних умов [3, с. 76]. Подібну оцінку поділяє і Айдар Азербайєв, який наголошує, що війна в Україні сприяла зміцненню міжнародних позицій Сі Цзіньпіна [3, с. 77]. Співпраця КНР із країнами Центральної Азії (ЦА) дає відчутні переваги насамперед у вигляді інвестицій у транспортну й енергетичну інфраструктуру та «зв'язуваності» регіону з ринками ЄС і Азії: зокрема, Світовий банк оцінює, що модернізація «Середнього коридору» (через ЦА та Кавказ) здатна вдвічі скоротити час перевезень і потроїти торговельні потоки до 2030 року, що підсилює транзитний і експортний потенціал держав регіону [34]. Водночас у практичній площині інфраструктурні проекти й логістичні коридори можуть пришвидшувати диверсифікацію маршрутів, але створюють і асиметрію залежності від зовнішнього фінансування та технологій, особливо коли правила доступу до підприємств/обладнання і сервісу задає китайська сторона [35, с. 20]. Ключові ризики стосуються боргової та інституційної вразливості: для частини країн ЦА зростає чутливість до умов кредитування, а також до «політичної ціни» інфраструктурних угод (непрозорість контрактів, корупційні ризики, посилення зовнішнього впливу через критичну інфраструктуру) [36].

Війна в Україні також негативно позначилася на функціонуванні окремих сухопутних маршрутів BRI. Зокрема, обсяги перевезень уздовж маршруту Китай-Казахстан-Росія-Білорусь скоротилися приблизно на 40 % станом на жовтень 2022 року порівняно з довоєнним періодом [32, с. 111]. Ці обставини змусили держави Центральної Азії переосмислити свої економічні та дипломатичні зв'язки не лише з Росією, а й з іншими зовнішніми гравцями. Хоча Росія історично відігравала домінуючу роль у регіоні, її вплив поступово зменшується під тиском внутрішніх проблем і зростаючої зовнішньої конкуренції, зокрема з боку Китаю, а також унаслідок відновлення інтересу Європейського Союзу та інших держав до енергетичних ресурсів Центральної Азії [32, с. 112].

Водночас геополітичний вимір BRI супроводжується низкою суперечностей. Критики ініціативи вказують на ризик формування так званої «боргової пастки» для країн-учасниць, насамперед у Південній Азії та Східній Африці, де обсяги китайських кредитів часто перевищують реальні можливості їх обслуговування [10]. Це викликає занепокоєння щодо потенційного посилення контролю КНР над стратегічною інфраструктурою, зокрема портами та залізничними вузлами [1]. Показовим у цьому контексті є приклад Шрі-Ланки, яка після невиконання боргових зобов'язань передала Китаю контроль над портом Хамбантота, що загострило дискусії щодо стратегічних наслідків такої практики [4].

У відповідь на критику Китай активно просуває наратив мирного розвитку та взаємовигідної співпраці, що послідовно відображається в його зовнішньополітичних комунікаціях. Пекін позиціонує себе як прихильник інклюзивного глобального управління та пропонує альтернативні моделі розвитку, які, за задумом китайського керівництва, мають враховувати інтереси країн, що розвиваються [11; 12]. Такий підхід є складовою ширшої дипломатичної стратегії, яка включає культурну дипломатію, міжнародні конференції та активну участь у багатосторонніх безпекових і економічних форматах [13, с. 32].

Водночас КНР системно інвестує у формування позитивного міжнародного іміджу, намагаючись нейтралізувати поширене на Заході сприйняття «китайської загрози» та зміцнити довіру з боку міжнародної спільноти. Так званий «наступ шарму», який має чітко виражений державний характер, оцінюється приблизно в один мільярд доларів США щорічно [13, с. 33]. З метою популяризації «китайських історій» Пекін вкладає значні ресурси у проведення масштабних міжнародних заходів, розвиток глобальних медіа та культурний обмін, що ілюструється, зокрема, організацією Олімпійських ігор, запуском міжнародно орієнтованих телеканалів і створенням мережі Інститутів Конфуція по всьому світу [13, с. 33]. Китайські засоби масової інформації протягом останнього десятиліття істотно розширили свою присутність у міжнародному інформаційному просторі, активно використовуючи соціальні мережі. Зокрема, телеканал CGTN веде системну роботу через платформи YouTube, Twitter, Instagram та Facebook з метою впливу на міжнародну аудиторію [10].

Починаючи з 2023 року, КНР активізувала зусилля з позиціонування себе як миролюбного глобального актора, здатного виступати ефективним посередником у врегулюванні міжнародних конфліктів. Важливим дипломатичним досягненням у цьому контексті стали посередницькі зусилля Китаю щодо відновлення дипломатичних відносин між Іраном та Саудівською Аравією, які завершилися укладенням відповідної угоди 10 березня 2023 р. [17]. Цей кейс дозволив Пекіну посилити наратив про власну здатність ефективніше, ніж Сполучені Штати, враховувати інтереси всіх сторін конфлікту та сприяти зниженню глобальної напруженості [31]. Водночас у стратегічній перспективі китайське керівництво розглядає роль впливового посередника лише як проміжний етап на шляху до утвердження КНР як ключового глобального центру сили до середини XXI ст. [17].

У цьому контексті важливою складовою довгострокової стратегії Китаю стала державна програма «Made in China 2025», спрямована на розвиток високотехнологічних галузей, зокрема штучного інтелекту, робототехніки, біотехнологій та нових енергетичних технологій [1]. КНР офіційно задекларувала стратегічну мету досягти світового лідерства у сфері штучного інтелекту до 2030 року [37]. Ці наміри підкріплюються урядовими програмами, які передбачають розвиток інфраструктури, підтримку інноваційних стартапів та науково-дослідних центрів. У 2017 році Державна рада КНР опублікувала «План розвитку штучного інтелекту нового покоління»,

в якому ШІ визначено як ключову стратегічну технологію та один із головних чинників майбутньої міжнародної конкуренції [37]. Згідно з цим документом, до 2025 року Китай має здійснити проривні наукові відкриття у сфері ШІ, а до 2030 року — перетворитися на глобальний центр інновацій, де індустрія штучного інтелекту вартістю понад 138 млрд доларів США охоплюватиме практично всі сфери суспільного життя, включно з національною безпекою [37].

Фактично Китай уже сьогодні посідає провідні позиції у сфері цифрової економіки. Очікується, що подальше впровадження цифрових технологій і штучного інтелекту сприятиме підвищенню продуктивності, створенню більш ефективних товарів і послуг та формуванню динамічнішої економічної моделі, здатної забезпечити глобальну конкурентоспроможність китайських компаній. Водночас Китай активно експортує власні цифрові рішення та бізнес-моделі під брендом «Зроблено в Китаї» [38]. Пропонуючи відносно доступні, але технологічно конкурентоспроможні альтернативи західним розробкам, КНР утверджується як системний конкурент на ринках, що розвиваються, поєднуючи інвестиції, дипломатію та проєкту співпрацю в нову модель міжнародної взаємодії [22, с. 28].

Як наслідок реалізації зазначених гео економічних і геополітичних стратегій, Китай упродовж останніх років утримує позиції найбільшого експортера у світі: обсяг експорту КНР становив 3 125 млрд євро (17,5 % світового експорту), випереджаючи Європейський Союз (2 557 млрд євро, 14,3 %) та Сполучені Штати Америки (1 869 млрд євро, 10,4 %) [39]. Крім того, 2025 рік став рекордним за обсягами участі Китаю в межах ініціативи «Один пояс і один шлях»: вартість будівельних контрактів досягла 70,7 млрд доларів США, а інвестицій — близько 51 млрд доларів США. Загальний обсяг участі КНР у проєктах BRI з 2013 року оцінюється в 1,175 трлн доларів США [39].

Китайська ініціатива «Один пояс і один шлях» у Європі: можливості та виклики. Європейський Союз поступово перетворився на одного з ключових учасників ініціативи «Один пояс і один шлях» (BRI), зокрема завдяки механізму співпраці «16+1», що охоплює Китай та шістнадцять країн Центральної і Східної Європи. У межах цього формату BRI сприяла активізації інвестицій у транспортну інфраструктуру, логістичні коридори та торговельні маршрути, поєднуючи Китай з європейським ринком через Євразійський сухопутний міст [4]. На сьогодні Європейський Союз залишається найбільшим торговельним партнером Китаю, що підкреслює економічну вагу європейського напрямку в зовнішньоекономічній стратегії Пекіна [40].

Починаючи з 2010-х років, у наукових дослідженнях фіксується стійка тенденція до поглиблення торговельно-економічних зв'язків між Китаєм та ЄС. Зокрема, зазначається, що азійський ринок поступово набуває для європейського бізнесу більшого значення, ніж ринок Сполучених Штатів Америки, що відображає структурні зрушення у глобальній економіці та перерозподіл центрів зростання [15, с. 238].

У звіті щодо BRI за 2015 рік Європа визначається як «розвинене європейське економічне коло», а проєкт Нового Євразійського сухопутного мосту — як ключовий елемент ініціативи, що має з'єднати Китай та Європу. Водночас у китайських стратегічних документах підкреслюється, що цей маршрут покликаний не лише розширити трансконтинентальну торгівлю, але й стимулювати економічний розвиток внутрішніх провінцій КНР [4]. Важливим символічним та практичним досягненням BRI стала експрес-залізниця Китай–Європа, яка скоротила термін доставки вантажів до приблизно 15 днів, що істотно підвищило конкурентоспроможність сухопутних маршрутів порівняно з морськими перевезеннями [10]. Цей експрес має 109 міст відправлення в Китаї та досягає 211 міст у 25 європейських країнах, а логістична мережа охоплює всю Європу та створює головну міжнародну торговельну артерію по всьому континенту [33, с. 170].

У китайських стратегічних наративах Європа посідає особливе місце в межах BRI, зокрема через історичну спадщину Шовкового Шляху, яка використовується як концептуальне підґрунтя для сучасних інфраструктурних проєктів [23, с. 48]. Відповідно співпраця з європейськими державами розглядається не лише в економічному, а й у символічному та цивілізаційному вимірах.

Показовим у цьому контексті стало обговорення реалізації стратегій BRI під час зустрічі голови КНР Сі Цзіньпіна з президентом Франції Еммануелем Макроном та головою Європейської Комісії Урсулою фон дер Ляен у травні 2024 року. Саме питання співпраці в межах BRI було першим у порядку денному переговорів. Сі Цзіньпін публічно окреслив Європу як один із пріоритетів зовнішньої політики Китаю, наголосивши на необхідності партнерства, діалогу та співпраці в умовах глобальної турбулентності [40].

Попри те, що основна частина китайських інвестицій у Європі історично спрямовувалася до країн Західної Європи, упродовж останніх років спостерігається зростання кількості проєктів у Центрально-Східній та Південній Європі [37]. У 2010-х роках саме держави Центральної і Східної Європи демонстрували особливу активність у межах BRI, зокрема шляхом підписання меморандумів про взаєморозуміння з Китаєм [7].

У китайських офіційних документах ці країни нерідко класифікуються як «держави, що розвиваються», яким Китай може надавати підтримку в межах власної моделі розвитку. Особливе значення надається відносинам із країнами Вишеградської групи — Чехією, Угорщиною, Польщею та Словаччиною. Польща й Угорщина у китайському дискурсі описуються як держави, більш відкриті до співпраці з Пекіном, що частково пояснюється сприйняттям ними обмеженої підтримки з боку ЄС у питаннях економічного розвитку [4].

Окреме місце у європейській стратегії Китаю посідає Сербія, яку в китайських джерелах часто характеризують як «залізного друга» та «доброго брата». Сербія розглядається як провідна держава серед європейських країн, що не входять до ЄС, але активно залучені до BRI [7]. Економічна структура Сербії зберігає риси командної економіки, що робить її більш

зрозумілою для китайських державних компаній і полегшує реалізацію інвестиційних проєктів. У цьому сенсі Сербія розглядається як своєрідний «тренувальний майданчик» для китайських інвестицій у Європі — культурно-європейський, але інституційно близький до китайської моделі [7].

Водночас низка європейських аналітиків висловлює занепокоєння щодо потенційного фрагментаційного ефекту BRI в Європі. Зокрема, зазначається, що ініціатива може сприяти застосуванню Китаєм підходу «розділяй і володарюй» у відносинах з окремими державами-членами ЄС. Показовим прикладом є Угорщина, де Китайська міжнародна залізнична корпорація реалізує проєкт будівництва високошвидкісної залізниці між Будапештом і Белградом вартістю близько 3,2 млрд євро. У цьому контексті прем'єр-міністр Віктор Орбан неодноразово використовував китайський фактор як інструмент тиску у відносинах з ЄС, заявляючи про готовність звернутися до китайського капіталу в разі нестачі європейського фінансування [3, с. 18–19]. Ще одним прикладом є Чорногорія, уряд якої взяв у Китаї позику в розмірі 943 мільйонів доларів у 2014 році на будівництво першої ділянки автомагістралі Бар-Боляре, але до 2021 року боргове навантаження довело Чорногорію до межі банкрутства. Інституції ЄС втрутилися та допомогли балканській країні досягти угоди про підтримку з чотирма західними банками, але, незважаючи на цей інцидент, китайські компанії нещодавно отримали два нові проєкти автомагістралей у Чорногорії вартістю один мільярд доларів — другу ділянку автомагістралі Бар-Боляре та коридор Тіват-Яр [41]. Західні Балкани набувають все більшого стратегічного значення для КНР як ключовий сегмент «середнього коридору», що з'єднає Азію та Європу. Цей маршрут стає дедалі важливішим, оскільки традиційний «північний коридор», або «Євразійський сухопутний міст», втратив своє значення через зростання невизначеності та ризиків, що виникають у зв'язку з війною Росії проти України [41]. Одночасно помітні зрушення спостерігаються у сферах оборони та військової техніки. Китай, зокрема, підтримував появу та зміцнення вітчизняного сектору безпілотників на Західних Балканах, який швидко розвивався та зараз агресивно прагне вийти на міжнародні ринки. Сербія є основним центром оборонної діяльності КНР в Європі, яка отримала партії китайських військових безпілотників СН-92 та СН-95 та систему протиповітряної оборони FK-3, яка зараз використовується у ВПС Сербії [42]. Аналітики *European Council on Foreign Relations* (ECFR) застерігають, що завдяки низці інфраструктурних проєктів, позик, інвестицій та придбань вплив Пекіна дедалі більше зміцнюється в ключових інституціях регіону, і якщо країни Західних Балкан приєднаються до ЄС, вони можуть стати промоутерами китайських інтересів у блоці та мати право вето на дії ЄС проти Китаю [42].

Розширення BRI в Європі таким чином актуалізує питання політичних наслідків зростання китайського впливу. Окремі держави-члени ЄС, зокрема Італія, приєдналися до ініціативи, тоді як інші демонструють стриманість через побоювання надмірної політичної залежності від Пекіна. Додаткове занепокоєння викликають питання прозорості, управління інвестиційними проєктами та потенційні ризики у стратегічних секторах — ене-

ргетиці, транспорті та високих технологіях [4]. Доречно окремо зафіксувати, що європейська залученість до BRI не є лінійною: після зміни уряду Рим відмовився продовжувати меморандум про участь в ініціативі «Пояс і шлях» і вийшов з BRI у 2023 році, мотивуючи це обмеженою віддачею та ширшими геоеконімічними й безпековими міркуваннями. У цьому сенсі кейс Італії показує, що навіть у державах-членах ЄС із високою зацікавленістю в торгівлі з КНР участь у BRI може розглядатися як політично вразлива та стратегічно переглядна [43].

Суттєвим чинником напруженості у відносинах між ЄС та Китаєм залишається торговельний дисбаланс, за якого Європейський Союз імпортує з Китаю значно більше товарів, ніж експортує. Це посилює критику з боку європейських виробників, які стикаються з жорсткою конкуренцією з боку китайської продукції, і зумовлює вимоги ЄС щодо розширення доступу європейських компаній до китайського ринку [25, с. 27].

З початку реалізації BRI та швидкого зростання економічної присутності Китаю в Європі на континенті наростали застереження щодо потенційних ризиків. Серед ключових факторів, що сприяли зростанню критичного ставлення, називають придбання Китаєм іноземних спеціальних технологій, широке використання промислового шпигунства та схильність китайських компаній орієнтуватися на сфери бізнесу, захищені від іноземних інвестицій у самому Китаї [7]. Зокрема, європейські держави публічно фіксують ризики незаконного трансферу технологій та збору інформації, включно з кейсами кримінального переслідування за підозрою в шпигунстві на користь КНР у галузях стратегічних інновацій [44]. У відповідь на ці ризики Європейський Союз дедалі тісніше інтегрує цю проблематику в рамках політики економічної безпеки та стратегії *«de-risking»*. На рівні ЄС запроваджуються інструменти управління ризиками у стратегічно важливих технологічних та інфраструктурних секторах, зокрема механізми скринінгу прямих іноземних інвестицій, посилений експортний контроль і координація дій держав-членів щодо захисту критично важливих технологій і ланцюгів постачання [45]. Показовим прикладом є «EU 5G Security Toolbox», який передбачає обмеження участі постачальників із підвищеним безпековим ризиком у розбудові телекомунікаційної інфраструктури нового покоління [46]. У ширшому концептуальному вимірі економічна безпека трактується Єврокомісією як поєднання торговельної, конкурентної та безпекової політики, спрямованої на збереження стратегічної автономії ЄС в умовах системного суперництва з КНР [47].

Підтримуючи відкритість торгівлі, інвестицій та досліджень для економіки, європейські країни одночасно проводять необхідні заходи і кроки у п'яти сферах: посилення перевірки іноземних інвестицій у ЄС, виявлення безпекових ризиків, пов'язаних з інвестиціями ЄС у третіх країнах, підвищення ефективності контролю за експортом товарів подвійного призначення, підвищення безпеки наукових досліджень у ЄС та посилення підтримки розробок технологій подвійного призначення [48, с. 12].

До прикладу, Європейська Комісія розпочала кілька проваджень проти великих китайських інтернет-магазинів. Серед них — китайський торговий майданчик AliExpress, роздрібні платформи Temu і Shein — за

потенційне порушення Регламенту ЄС про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA, Регламент 2022/2065) та недостатні зусилля для запобігання продажу контрафактних товарів та небезпечних продуктів [42]. Італія та Німеччина, наприклад, намагалися заблокувати передачу особистих даних громадян ЄС через DeepSeek, китайський чатбот на базі штучного інтелекту. Ця практика, коли окремі держави-члени ЄС вживають односторонніх заходів для вирішення різних аспектів поведінки Китаю, може поширитися в майбутньому [42]. Щоб протистояти активному просуванню китайських технологій у галузі ШІ, ЄС запускає такі ініціативи, як InvestAI (200 млрд євро) та його Фонд гігафабрик штучного інтелекту (20 млрд євро) [42].

Додатковим чинником напруженості стали викриття діяльності китайських розвідувальних структур у Європі та спроби впливу на внутрішньополітичні процеси в державах-членах ЄС [44]. У цьому контексті, хоча транзит товарів між Китаєм та Європою залізничними маршрутами, ймовірно, збережеться, перспективи перетворення цих логістичних коридорів на основу глибокого політичного партнерства виглядають значно менш реалістичними, ніж це здавалося на початку 2010-х років. Опитування громадської думки демонструють, що протягом 2010-х років ставлення європейців до Китаю суттєво погіршилося: на початку 2020-х році понад 60 % респондентів у країнах Південної Європи та понад 70 % у низці держав Західної і Північної Європи висловлювали негативне ставлення до КНР [7].

Станом на 2025–2026 роки політика Євросоюзу на китайському напрямі базується на підходах, окреслених в документі «ЄС — Китай. Стратегічний огляд» («EUChina — A strategic outlook»), оприлюдненому Європейською комісією у березні 2019 року [49]. Відповідно було оголошено, що надалі ЄС буде дотримуватися багатовимірного підходу: «Китай одночасно у різних сферах політики є партнером зі співпраці (*cooperation partner*), з яким ЄС має тісно узгоджені цілі; партнером по переговорах, з яким ЄС має знайти баланс інтересів; економічним конкурентом (*economic competitor*) у прагненні до технологічного лідерства; і системним суперником (*systemic rival*), який просуває альтернативні моделі управління» [49]. При цьому окремо підкреслювалося: «Жоден з членів ЄС, ані ЄС загалом не зможуть ефективно досягти своїх цілей у відносинах з Китаєм без повної єдності. Співпрацюючи з Китаєм, всі держави-члени, як окремо, так і в рамках субрегіональних форматів співпраці, таких як формат 16+1, несуть відповідальність за забезпечення відповідності законодавству, правилам та політиці ЄС» [49]. Проте у відповідь на зростаючу геополітичну нестабільність — війну в Україні, енергетичну кризу та загострення технологічного суперництва — Європейський Союз дедалі активніше просуває концепцію стратегічної автономії, яка передбачає зменшення залежності від зовнішніх акторів та посилення власних інституційних і економічних спроможностей [22, с. 30–31].

КНР та Україна. У довоєнний період Україна та Китай перебували у форматі активного стратегічного партнерства, що супроводжувалося динамічним поживаленням торговельно-економічних відносин. Китайська

Народна Республіка посідала друге місце за обсягами товарообігу України з країнами світу, що засвідчувало високий рівень взаємної економічної зацікавленості [26, с. 14].

Участь України в ініціативі «Один пояс і один шлях» та поглиблення співпраці з КНР розглядалися як чинники, здатні забезпечити додаткове залучення китайських інвестицій, розвиток транспортної та логістичної інфраструктури, впровадження сучасних технологій у низці галузей, розширення ринків збуту та загальне покращення інвестиційного клімату [16, с. 100]. У цьому контексті керівництво КНР позитивно сприйняло підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом і розглядало можливість залучення України до формування «Нового економічного поясу — Великого шовкового шляху» [19, с. 30].

Зацікавленість Китаю у співробітництві з Україною була зумовлена також наявністю в Україні значних природних ресурсів і розвинутого агропродовольчого сектору. Це відкривало перспективи створення так званих «закордонних продовольчих баз», що передбачали використання агропромислового потенціалу України в поєднанні з інвестиційними та технологічними можливостями КНР [16, с. 113].

Військове втручання Російської Федерації в Україну стало суттєвим дипломатичним викликом для Китаю. У Душанбінській декларації 2014 року глави держав висловили прагнення до відновлення миру в Україні та підтримку переговорного процесу, а також привітали протокол, підписаний Тристоронньою контактною групою щодо реалізації мирних ініціатив сторін [13, с. 265]. Водночас ці заяви не супроводжувалися чіткою політичною позицією щодо відповідальності за порушення міжнародного права.

Починаючи з 2022 року, Китай формально декларує нейтралітет у війні Росії проти України, однак утримується від засудження російської агресії та зберігає тісні економічні й політичні зв'язки з Москвою. Паралельно Пекін активно просуває альтернативне бачення світового порядку, спрямоване на послаблення ролі Заходу в системі глобального управління. У цьому контексті зростання глобального впливу КНР не є автоматично позитивним чинником для України, оскільки воно може сприяти ерозії міжнародного права та посиленню логіки «сфер впливу» у міжнародних відносинах.

Дослідження українських аналітичних центрів, зокрема Українського інституту майбутнього, підкреслюють, що позиція Китаю щодо війни в Україні значною мірою визначається прагматичним нейтралітетом та економічними інтересами, а не чіткою підтримкою суверенітету й територіальної цілісності України. Такий підхід створює складний і суперечливий контекст для української дипломатії та формування довгострокової безпекової стратегії [27]. Аналітики Центру Разумкова, у свою чергу, розглядають «миролюбні» маневри осі Пекін-Москва не як інструмент припинення агресії, а як елемент гібридної стратегії, спрямованої на підрив євроатлантичної єдності та розширення простору впливу сучасних автократій у глобальному масштабі [17].

За відсутності суттєвих змін у міжнародному середовищі китайські офіційні особи, ймовірно, й надалі обмежуватимуться декларативною підтримкою мирних переговорів, водночас уважно спостерігаючи за перебігом російської агресії проти України та трансформацією наявного світового порядку [17]. З погляду стратегічних інтересів Пекіна, прийнятним сценарієм залишається ослаблена, ізольована, але стабільна Росія, значною мірою залежна від Китаю та вимушена підтримувати його позиції в міжнародних організаціях і на глобальній арені [49].

Паралельно КНР дедалі активніше позиціонує себе як альтернативний центр світового впливу, пропонуючи модель міжнародних відносин, що базується на принципах невтручання, економічної доцільності та обмеженого застосування міжнародного права. Українські дослідники застерігають, що така модель є потенційно небезпечною для держав, які зазнали збройної агресії, оскільки вона сприяє легітимації політики сили та закріпленню асиметричних «сфер впливу» [28].

Для післявоєнної України, на думку вчених-економістів, ключовими завданнями стануть відновлення двосторонніх економічних відносин із КНР та пошук шляхів інтенсифікації економічного співробітництва з урахуванням зміненого геополітичного контексту. Водночас наголошується на необхідності врахування загальної парадигми відносин між Європейським Союзом і Китаєм, оскільки саме в межах єдиного економічного простору ЄС Україна реалізовуватиме свою довгострокову економічну стратегію [25, с. 22].

У разі подальшої фрагментації світової економіки та загострення стратегічного суперництва між провідними центрами сили Україна буде змушена обережно балансувати між економічними інтересами та безпековими пріоритетами. У цьому контексті ключовим завданням для української держави є формування чіткої, послідовної та інституційно закріпленої політики щодо Китаю, яка поєднувала б принциповість у питаннях суверенітету й міжнародного права з виваженим економічним прагматизмом [28].

Участь України в проєктах, пов'язаних із китайськими ініціативами, зокрема в межах «Поясу і шляху», більше не може розглядатися лише крізь призму економічної доцільності. Вона потребує чіткого розмежування сфер допустимої, відносно безпечної взаємодії та напрямів, що становлять потенційні стратегічні ризики для національної безпеки та євроатлантичного курсу держави [20, с. 112].

До умовно «зелених» сфер співробітництва можна віднести ті напрями, які не зачіпають критичної інфраструктури безпеки, не створюють довгострокової фінансової залежності та не суперечать зобов'язанням України перед Європейським Союзом і США. Передусім ідеться про розвиток цифрової інфраструктури цивільного призначення. З огляду на розвинений ІТ-сектор України, потенційна участь китайських компаній у створенні центрів обробки даних, розвитку волоконно-оптичних коридорів або впровадженні муніципальних smart-рішень може розглядатися як технічно прийнятна за умови належного регуляторного контролю, кібербезпеки-

вих аудитів та збереження української юрисдикції над критичними даними. Подібна співпраця не повинна включати доступ до систем оборонного чи подвійного призначення та має відповідати стандартам кібербезпеки, сумісним із європейськими нормами [20, с. 68].

Відносно безпечним напрямом також залишається міська та соціальна інфраструктура, зокрема проекти відбудови житла, модернізації громадського транспорту, енергозбереження або водопостачання. За умови прозорих тендерних процедур і відсутності механізмів боргової залежності участь китайських підрядників у таких проєктах може мати лише економічний характер. Аналогічно гуманітарна та освітня співпраця, включно з академічними обмінами та мовними програмами, не створює безпосередніх безпекових загроз, хоча й потребує забезпечення академічної автономії та прозорості фінансування [50].

Окрему, умовно «зелену» нішу становить аграрна торгівля, зокрема експорт зернових культур і агропереробка. Китай залишається одним із ключових імпортерів української аграрної продукції, що дозволяє підтримувати взаємовигідні торговельні відносини. Водночас ця сфера потребує диверсифікації ринків збуту та збереження контролю над земельними ресурсами, аби уникнути концентрації стратегічних активів в іноземних руках [50].

Аналітики Українського інституту майбутнього у своїй доповіді від 11 лютого 2025 р. «Китай 2035: глобальна експансія та сценарії нового світового порядку» застерігають, що у майбутніх відносинах з КНР в Україні обов'язково мають бути «червоні» лінії, пов'язані передусім із критичними мінеральними ресурсами та технологіями подвійного призначення. Літій, титан, уран, рідкоземельні елементи та інші стратегічні корисні копалини сьогодні є предметом глобальної конкуренції між провідними державами [51, с. 28]. Надання китайським компаніям преференційного доступу до їх розробки або переробки може суперечити стратегічним домовленостям України із західними партнерами, зокрема в межах нових форматів інвестиційного співробітництва зі США. У цій площині ризики виходять за межі економічних і стосуються довгострокового позиціонування України в системі технологічних та ресурсних альянсів [48, с. 13].

Безумовною «червоною» зоною є також оборонна сфера та технології подвійного використання, включно з безпілотними системами, авіаційними компонентами, елементами ракетних технологій та стратегічною кіберінфраструктурою. В умовах війни з Росією та повідомлень про постачання Китаєм окремих компонентів подвійного призначення російській стороні, будь-яка військово-технічна кооперація створювала б неприйнятні політичні та безпекові ризики для України і могла б підірвати довіру її ключових партнерів [52, с. 39–40].

Високоризиковою залишається також сфера критичних телекомунікаційних систем, зокрема розгортання мереж 5G/6G, управління ядром телеком-інфраструктури або участь у супутникових програмах. З огляду на вимоги сумісності з європейськими стандартами безпеки та інтеграцію України до західних цифрових екосистем, залучення китайських технологій у цій сфері може створювати структурні суперечності [52, с. 41–42].

Окремо слід відзначити ризики, пов'язані з масштабними інфраструктурними проектами, що фінансуються на умовах довгострокових кредитів або передбачають передачу контролю над стратегічними об'єктами. Моделі, які створюють боргову залежність або непрозорі механізми управління активами, є несумісними з довгостроковою стратегією економічної стійкості України [20, с. 78].

Отже, українсько-китайське співробітництво можливе, але воно має бути чітко сегментованим. Взаємодія з Китаєм може розвиватися лише в секторах низької стратегічної чутливості, за умов повної прозорості, регуляторного контролю та координації із західними партнерами. Всі напрями, що пов'язані з критичними ресурсами, оборонними технологіями або системами стратегічної інфраструктури, мають розглядатися як сфери підвищеного ризику, в яких економічна вигода не може переважати міркування довгострокової безпеки.

Таким чином, перспективи україно-китайських відносин у післявоєнний період не передбачають швидкого повернення до формату повноцінного стратегічного партнерства. Водночас вони не виключають розвитку вибіркової співпраці у сферах, що відповідають національним інтересам України. Реалізація такого підходу потребуватиме ґрунтовного аналітичного супроводу, тісної координації з європейськими та трансатлантичними партнерами, а також чіткого усвідомлення ролі Китаю як одного з ключових, але не визначальних акторів у майбутній системі міжнародних відносин.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведений у статті комплексний аналіз дає змогу зробити висновок, що стратегії Китайської Народної Республіки, спрямовані на досягнення світового лідерства, становлять цілісний і довгостроковий проєкт трансформації сучасного міжнародного порядку. Китай послідовно вибудовує багатовимірну модель глобального впливу, яка поєднує економічні, технологічні, геополітичні, безпекові та ідеологічні інструменти. Така модель не передбачає різкого зламу чинної системи міжнародних відносин, а базується на поступовій зміні правил, норм і стандартів глобального управління відповідно до стратегічних інтересів Пекіна.

Ключову роль у цій стратегії відіграє економічний вимір, що забезпечує матеріальну основу для зростання міжнародного впливу КНР. Реалізація концепції «подвійного обігу», активна інтеграція у глобальні ланцюги створення доданої вартості та масштабні інфраструктурні ініціативи, зокрема «Один пояс, один шлях», дозволяють Китаю зміцнювати свої позиції у світовій економіці та посилювати геоekonomічний вплив у різних регіонах світу. Водночас економічна експансія тісно переплітається з технологічною стратегією, спрямованою на досягнення лідерства у критично важливих галузях, що формують майбутні параметри глобального розвитку.

Для України зазначені процеси мають особливе значення, з огляду на її геополітичне положення, стратегічні пріоритети та безпекові виклики. Зростання глобального впливу Китаю, еволюція його відносин із США та Європейським Союзом, а також трансформація світової економіки

формують нові умови, в яких Україна змушена вибудовувати свою зовнішню та зовнішньоекономічну політику. З одного боку, безальтернативним залишається курс на європейську інтеграцію та стратегічне партнерство зі США, з іншого — об'єктивна реальність вимагає врахування ролі КНР як одного з ключових акторів глобальної економіки та міжнародних відносин.

Сучасний етап україно-китайських відносин формується в умовах повномасштабної війни Росії проти України та глибокої трансформації міжнародного порядку. Китайська Народна Республіка, декларуючи нейтралітет і прихильність до принципів територіальної цілісності держав, водночас зберігає стратегічне партнерство з Російською Федерацією, що суттєво ускладнює політичний діалог між Києвом і Пекіном. У короткостроковій перспективі це обмежує можливості для активного політичного зближення, зводячи двосторонні контакти переважно до дипломатичних каналів і економічної взаємодії в обмеженому форматі.

Водночас навіть у нинішніх умовах Китай залишається важливим елементом зовнішньополітичного та зовнішньоекономічного середовища України. До початку повномасштабної війни КНР була одним із ключових торговельних партнерів України, особливо у сферах аграрного експорту, металургії та сировинних товарів. Це створює потенціал для поступового відновлення економічних контактів після завершення активної фази війни, за умови дотримання Україною стратегічних зобов'язань перед західними партнерами та санкційних режимів.

У середньо- та довгостроковій перспективі україно-китайські відносини можуть розвиватися насамперед у прагматичній економічній площині. Повоєнна відбудова України об'єктивно вимагатиме значних інвестицій, технологій та участі зовнішніх акторів, і Китай потенційно зацікавлений у проєктах, пов'язаних з інфраструктурою, логістикою, енергетикою та промисловим виробництвом. Водночас участь КНР у таких процесах залежатиме від політичного контексту, позиції Європейського Союзу та США, а також від готовності Китаю діяти в межах прозорих міжнародних правил.

Водночас перспективи економічної взаємодії з КНР визначатимуться не лише двосторонніми інтересами, а й зовнішніми безпековими рамками, сформованими США та Європейським Союзом. Поглиблення політики економічної безпеки, механізми скринінгу іноземних інвестицій, експортний контроль щодо критичних технологій, а також вимоги до захисту стратегічної інфраструктури та даних формують для України нормативне поле, у межах якого можлива співпраця з китайськими суб'єктами. У процесі євроінтеграції та наближення до стандартів ЄС Україна змушена враховувати критерії сумісності з європейськими регуляторними режимами, зокрема, у сферах цифрової інфраструктури, телекомунікацій, енергетики та оборонно-промислового комплексу. Крім того, стратегічний характер партнерства зі США об'єктивно передбачає координацію позицій щодо участі КНР у чутливих для безпеки секторах, що звужує простір для автономного маневру. Таким чином, модель україно-китайської співпраці в майбутньому визначатиметься балансом між економічною доцільністю та інтеграцією України до трансатлантичної архітектури безпеки.

Вважаємо, що, по-перше, доцільно інституціоналізувати «економічну безпеку» як рамку ухвалення рішень щодо співпраці з КНР: тобто розвивати допустимі напрями (торгівля несанкційними товарами, цивільна логістика/інфраструктура за прозорих умов, частина агроланцюгів) і обмежувальні напрями (подвійні технології, оборонні ланцюги, критична цифрова інфраструктура), що загалом відповідає підходу Єврокомісії до *de-risking* та інструментів економічної безпеки.

По-друге, Україні варто посилити й «євроінтегрувати» процедури скринінгу інвестицій і ризик-оцінки проєктів у критичних секторах (зв'язок, енергетика, дані/хмари, оборонно-промислова кооперація, критичні мінерали), орієнтуючись на логіку рамки ЄС щодо перевірки ПІІ та практику держав-членів. Це дозволяє зберігати економічну співпрацю, але знижувати ризики проникнення у стратегічні ланцюги та залежності.

По-третє, як «червону лінію» доцільно зафіксувати критичну телеком-інфраструктуру і ядро мереж, де ЄС уже має секторальний стандарт управління ризиками (EU 5G Toolbox) і де питання постачальників високого ризику прямо прив'язують до нацбезпеки та стійкості. Для України практичний висновок — допуск китайських рішень можливий лише у формах, сумісних із європейськими підходами до мінімізації ризиків і з урахуванням вимог партнерів.

По-четверте, в технологічно стратегічних сферах (ПІІ, квантові, напівпровідники, високопродуктивні обчислення) Україні варто застосовувати принцип комплаєнсу з режимами контролю США/союзників, включно з новими підходами до обмеження окремих інвестицій у чутливі напрями (*outbound*). Це не означає автоматичної заборони співпраці з КНР, але вимагає контрактних запобіжників, перевірок кінцевого користувача та обмеження передачі технологій/даних.

По-п'яте, для післявоєнної відбудови (де Китай потенційно зацікавлений) раціонально прописати «правило входу»: допуск інвестора/підприємця — через прозорі закупівлі, антикорупційні гарантії, розкриття бенефіціарів, арбітражні й санкційні застереження, щоб не підривати довіру донорів і сумісність із фінансуванням ЄС. Це узгоджується з акцентом партнерів на добросовісності/врядуванні та з вимогами до відбудовчих політик, які простежуються в документах ЄС щодо реформ і в рекомендаціях міжнародних організацій.

По-шосте, у сфері критичних мінералів Україна може діяти «проактивно»: вбудовуватися в європейські/трансатлантичні ланцюги (видобуток-переробка-продукція), але закладати обмеження на участь суб'єктів, які можуть створювати залежність або конфлікт режимів контролю. Це особливо важливо, з огляду на масштабні потреби відновлення та структурні пріоритети, зафіксовані у спільних оцінках потреб України.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що глибоке розуміння стратегій сучасного Китаю є необхідною передумовою формування зваженої, прагматичної та довгостроково орієнтованої державної політики України. Подальші наукові дослідження цієї проблематики є важливими не лише з теоретичного погляду, а й у контексті практичного стратегічного планування, адаптації національних політик до динамічних

змін міжнародного середовища та забезпечення активної участі України у формуванні нових глобальних правил і стандартів.

Список використаних джерел

1. McBride J., Berman N., Chatzky A. China's Massive Belt and Road Initiative (02.02.2025; 16:30). *Council on Foreign relations*. URL: <https://t.ly/m1LYf>.
2. Hurley J., Morris S., Portelance G. Examining the debt implications of the Belt and Road Initiative from a policy perspective. Washington, DC : Center for Global Development, 2018, 40 p. *Center for Global Development*. RL: <https://t.ly/h20jn>.
3. Miller T. China's Asian Dream: Empire Building Along the New Silk Road. London : Zed Books, 2017. 256 pp. *the Internet Archive*. URL: <https://shorter.gg/uUOLzp>.
4. Anargyrou A. China's Belt and Road Initiative: Geopolitical Implications and Strategic Evolution in a Multipolar World (21.10.2025). *KEDISA. The Center for International Strategic Analyses*. URL: <https://t.ly/H9FI1>.
5. Klinger J. M., Muldavin J. S. S. New geographies of development: grounding China's global integration. *Territory, Politics, Governance*. 2019. Vol. 7, Iss. 1. Pp. 11–21. <https://doi.org/10.1080/21622671.2018.1559757>.
6. Holtz M. Trumpeting 'One Belt, One Road,' China bids to lead 'Globalization 2.0' (16.05.2017; 14:22). *The Christian Science Monitor*. URL: <https://t.ly/jysGI>.
7. Sundqvist G. How China Advocated the Early Stage of the Belt and Road Initiative's Development in Europe. *Social Sciences. IntechOpen*. <https://doi.org/10.5772/intechopen.1011141>.
8. Zhang X., Shaw G. 'Becoming' a global leader: China's evolving official media discourse in Xi's New Era. *Global Media and Communication*. 2023. Vol. 19, Iss. 3. <https://doi.org/10.1177/17427665231209617>.
9. Oliveira G., Murton G., Rippa A., Harlan T., Yang Y. China's Belt and Road Initiative: Views from the ground. *Political Geography*. 2020. Vol. 82. 102225. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2020.102225>.
10. Yu Jie, Jon Wallace. What is China's Belt and Road Initiative (BRI)? *Chatham House*. URL: <https://t.ly/UMg4>.
11. Ran Hu. Assembling China's Belt and Road Initiative: A Post-Structuralist Critique / PhD. March 2022 / University of York Politics. *White Rose eTheses Online*. URL: <https://t.ly/prb86>.
12. Zhang F. The Xi Jinping Doctrine of China's International Relations. *Asia Policy*. 2019. Vol. 14, Iss. 3. Pp. 7–24. *The Australian National University. Open Research Repository*. URL: <https://t.ly/AMhUq>.
13. Tang W. H. China, institutional leadership and regional order: the cases of ASEAN plus three and the Shanghai cooperation organization, 2007–2017 / PhD thesis, University of Warwick. Coventry : University of Warwick, 2019. xiii, 357 l. *University of Warwick*. URL: <https://t.ly/ed8kk>.
14. Liu Y. China's Implementation of Goal 9 of the 2030 Agenda for Sustainable Development: International Capacity Cooperation under the Belt and Road Initiative. *Chinese Journal of Urban and Environmental Studies*. 2019. Vol. 07, No. 01, 1940004. <https://doi.org/10.1142/S2345748119400049>.
15. Глобалізація та економічне зростання Китаю / за наук. ред. Т. Чана, В. Копійки, О. Рогача. Київ : Київський університет, 2022. 271 с. *Hong Kong Chu Hai College*. URL: <https://t.ly/FlsX4>.

16. Яценко О., Аксёнова О., Осадчук В. Інноваційно-інвестиційне співробітництво України та Китаю. *Міжнародна економічна політика*. 2021. № 2 (35). С. 99–117. <https://doi.org/10.33111/iep.2021.35.05>.
17. Омельченко В. Велика гра КНР за глобальне лідерство: історичні корені, сучасні інструменти, майбутні наслідки (30.03.2023). *Разумков центр*. URL: <https://t.ly/Zk-6i>.
18. Голянич Б., Божок Р. Основні засади формування зовнішньої політики Китаю / *Політичне життя*. 2023. № 2. С. 119–123. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.2.14>.
19. Лікарчук Д. Зовнішня політика Китаю: конфлікти, перспективи, нові сценарії / *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 26–32 <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.25.5>.
20. Фесенко М. Роль ініціативи «Один пояс, один шлях» у трансформації міжнародного порядку. *Проблеми всесвітньої історії*. 2024. № 2 (26). С. 127–154. <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-26-8>.
21. Бульбенюк С. Геополітичні й гео економічні амбіції та «м'яка сила» Китаю: зауваги до дискурсу про особливості просування й утвердження. *Китаєзнавчі дослідження*. 2022. № 2. С. 39–53. <https://doi.org/10.51198/chinesest2022.02.039>.
22. Маліка А. Сучасні тенденції зовнішньої політики провідних держав: порівняння стратегій США, Китаю та ЄС у контексті глобальних викликів. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2025. № 4 (10). С. 26–35. [https://doi.org/10.26642/sas-2025-4\(10\)-26-35](https://doi.org/10.26642/sas-2025-4(10)-26-35).
23. Кітченко В. Гео економічне зростання Китаю у сучасному світі. *Вісник Національної академії наук України*. 2017. № 4. С. 42–60. <https://doi.org/10.15407/visn2017.04.042>.
24. Трофимчук А. Перспективи приєднання України до проекту «Один пояс, один шлях». *Львівський національний університет імені Івана Франка. Факультет міжнародних відносин*. URL: <https://t.ly/hedgu>.
25. Давидова І., Артёмова А., Уварова І. Українсько-китайські економічні відносини в контексті відносин ЄС — КНР: перспективи післявоєнного розвитку. *Статистика України*. 2023. № 2. С. 21–30. [https://doi.org/10.31767/su.2\(101\)2023.02.03](https://doi.org/10.31767/su.2(101)2023.02.03).
26. Лі І., Захарін С., Волосяк М. Перспективи зростання торгово-економічного співробітництва Китайської Народної Республіки та України в контексті реалізації ініціативи «Один пояс — один шлях». *Економіка та держава*. 2018. № 5. С. 14–16 URL: <https://t.ly/VLa8S>.
27. Куса І. Війна в Україні та інтереси Китаю (15.03.2022; 18:34). *УНІАН*. URL: <https://t.ly/fvXN>.
28. Політичні, економічні і структурні наслідки російської агресії для України і світової спільноти. Завдання економічного відновлення України у повоєнний період з врахуванням євроінтеграційних пріоритетів. Київ, 2023. 120 с. *Центр Разумкова*. URL: <https://t.ly/WIRwW>.
29. Akdağ Z. China's Assertive Foreign Policy and Global Visions Under Xi Jinping. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 2024. Vol. 19. Iss. 1. P. 2024–221. *ULAKBİM Journal Systems*. URL: <https://t.ly/Kwa4A>.
30. The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future The State Council Information Office of the People's Republic of China. The Third Belt and Road Forum for International cooperation. October 2023. *beltandroadforum.org*. URL: <https://t.ly/YxyL>.
31. Ahmar M. Will The Belt And Road Initiative Transform The World Order? Friday Times (19.10.2023). *The Friday Times*. URL: <https://t.ly/gLxVm>.

32. Hasheminejad M, Malek A. The future of regionalism and the strategies adopted by states in Central Asia following the Ukraine war. *Economic Diplomacy*. 2025. Vol. 3, Iss. 1. P. 98–112. <https://doi.org/10.2478/ecdip-2025-0011>.
33. Яструбський М., Чжунцзюнь В., Чжан І., Чжан Ц. Аналіз ефективності економічної співпраці в контексті реалізації ініціативи «Один пояс, один шлях». *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 6. С. 165–173. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-22>.
34. 10 Priority Actions That Can Triple Trade in the Middle Corridor by 2030 (17.04.2024). Worldbank. URL: <https://www.worldbank.org/en/region/eca/brief/10-priority-actions-that-can-triple-trade-in-the-middle-corridor-by-2030>.
35. Chen M. X., Lin C. 2018. Foreign Investment across the Belt and Road: Patterns, Determinants, and Effects. *Policy Research Working Paper*. No. 8607. *The World Bank*. URL: <https://t.ly/zbOax>.
36. Pannier B. Debt and Development: The Next Chapter of Chinese Investments in Central Asia (11.08.2025). *Foreign Policy Research Institute (FPRI)*. URL: <https://t.ly/IJ-Z>.
37. Full Translation: China's 'New Generation Artificial Intelligence Development Plan' (2017) (01.08.2017). *Stanford University*. URL: <https://t.ly/ZgZaR>.
38. Arenal A., Armuña C., Feijoo, Ramos S., Xu Z., Moren A. Innovation ecosystems theory revisited: The case of artificial intelligence in China. *Telecommunications Policy*. 2020. Vol. 44, Iss. 6. 101960. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2020.101960>.
39. China-EU — international trade in goods statistics. February 2025. *Eurostat*. URL: <https://t.ly/Zm3nV>.
40. Stivens C. China's Belt & Road: Building bridges not walls (18.05.2024). *Eureporter*. URL: <https://uk.eureporter.co/world/china-2/china-eu/2024/05/18/chinas-belt-road-building-bridges-not-walls>.
41. Shopov V. Pivoting in plain sight: China's stealthier geoeconomics (05.02.2026). *European Council on Foreign Relations (ECFR)*. URL: <https://t.ly/u70qs>.
42. Shopov V. Eyes wide shut: How to read China's playbook in the Western Balkans (04.11.2025). *European Council on Foreign Relations (ECFR)*. URL: <https://t.ly/UwFcM>.
43. Vagnoni G., Chen L. Meloni vows to 'relaunch' Italy's cooperation with China (29.07.2024). *Reuters*, URL: <https://t.ly/1t13e>.
44. Benoit B. Three Suspected Spies for China Detained in Germany (22.04.2024). *The Wall Street Journal*. URL: <https://t.ly/PPaFn>.
45. EU-China relations: De-risking or de-coupling – the future of the EU strategy towards China (March 2024). *European Parliament*. URL: <https://t.ly/9yFHZ>.
46. Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions / Secure 5G deployment in the EU — Implementing the EU toolbox, 29.1.2020. *EUR-Lex*. URL: <https://t.ly/vYpVj>.
47. Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions / On «European Economic Security Strategy», 20.6.2023. *EUR-Lex*. URL: <https://t.ly/ktqj2>.
48. Якименко Ю., Юрчишин В. Наміри до зближення чи готовність до роз'єднання. *Центр Разумкова*. URL: <https://t.ly/F3mcX>.

49. Сидоренко В. Протистояння 2.0 — куди рухаються відносини Китаю зі США (14.02.2025; 09:40). *Укрінформ*. URL: <https://t.ly/gkyWn>.
50. Simonov M. China–Ukraine relations and the Belt and Road Initiative: Challenges and future prospects. *Research in Globalization*. 2025. Vol. 11. 100309. <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2025.100309>.
51. Амелін А. Китай 2035: глобальна експансія та сценарії нового світового порядку (лютий 2026) / Український інститут майбутнього. *Google.Drive*. URL: <https://t.ly/0PT6U>.
52. Головка В. Відновлення України та Китай: досвід взаємодії, можливості, ризики. Аналітична записка / відп. ред. В. А. Смолій. Київ : НАН України, Інститут історії України, 2025. 54 с. *Інститут історії України Національної академії наук України*. <https://doi.org/10.15407/book13-0018876>.

Декларації

Стаття написана в межах наукової теми кафедри теорії та історії держави і права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Теоретико-історичні проблеми розвитку держави і права (номер державної реєстрації: 0117U000104 термін дії: 01.01.2024–31.12.2028 рр.)». Дослідження виконане без зовнішнього фінансування.

Конфлікту інтересів немає.

Авторка повідомляє, що використовувала інструменти штучного інтелекту (зокрема, CloudHQ) для мовного редагування тексту в науковому стилі, покращення формулювань без зміни змісту, узгодження термінології та технічної допомоги в оформленні тексту. Авторка підтверджує самостійність виконання дослідження, формування аргументації та висновків. Автор несе повну відповідальність за зміст статті.

Надійшла до редакції 01.02.2026
Прийнята до друку 10.03.2026

Оприлюднена онлайн 13.03.2026
Опублікована 30.03.2026

Nadiia STENHACH

(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law)

Geopolitical Strategies of Contemporary China in the Context of the Transformation of the Global Order and Their Implications for Ukraine

The article provides a comprehensive analysis of the strategies pursued by the People's Republic of China (PRC) to achieve global leadership amid the transformation of the contemporary international order. The study employs an interdisciplinary approach and examines the economic, technological, geopolitical, security, and ideological dimensions of China's global policy. It argues that China's model of expanding international influence is systemic and long-term in nature, combining elements of state-led strategic planning, market mechanisms, and purposeful external expansion. Based on an analysis of strategic policy documents, reports by leading analytical centres, statistical and monitoring data, and scholarly publications, the article demonstrates that China is implementing a multidimensional strategy of global influence. In the economic domain, the "dual circulation" strategy aims to strengthen domestic demand while expanding external economic ties, positioning the PRC as a key actor in global value chains. Particular attention is given to the Belt and Road Initiative, which is interpreted not only as a transport and infrastructure project but also as an

instrument of China's geo-economic and political influence across Asia, Africa, Europe, and Latin America. In the technological sphere, China has made significant advances in critical sectors such as artificial intelligence, fifth-generation telecommunications, and advanced energy technologies. The article also analyses the current dynamics of PRC-EU relations, characterised by a combination of economic interdependence and growing strategic rivalry. It shows that the EU increasingly perceives China not only as a trading partner but also as a systemic competitor and a strategic challenge, particularly in the areas of technology, investment security, and regulatory influence. This development reshapes the broader. The author also examines the implications of China's growing global influence for Ukraine. The article argues that the evolution of PRC-EU relations and the fragmentation of the global economy create both risks and opportunities for Ukraine. While maintaining its strategic partnership with the United States and commitment to European integration, Ukraine must also adapt its foreign economic policy to China's growing role in global supply chains and international trade. The conclusions emphasise that China's contemporary geopolitical strategies constitute a long-term project reshaping the rules of international politics, economics, and security. The article underscores the importance of continued systematic research to support evidence-based policymaking and enable Ukraine to adapt its national strategies to a rapidly changing international environment.

Keywords: *global leadership, China's foreign policy, international security, global order transformation, Ukraine's national interests.*